

Károlyi Amy: Bezárt ház

A *Bezárt ház* vékonyka kötet, meglepődünk, hogy négy ciklusból áll. S bár nem mondható, az előző három arra szolgál, hogy utunkat a negyedikhez megépítse, amely már mindössze két költeményből áll, címük *Requiem élőkért* s *Hittuta*: újra s újra olvasva a kötetet mégiscsak megszilárdul bennünk ez az eleinte tétova fölismerés, még attól az érzéstől sem szabadulhatunk, hogy Károlyi Amy egy ideje ezt a két, pontosabban az egy, a *Requiem élőkért* című költeményt éli, készíti elő gondolataival, följegyzéseivel. Akik könyveit ismerjük, olvassuk, tudjuk, ő sem az a fajta, aki verseket ír, nem is mindig bizonyos, hogy versnek szánja, amit ír, Károlyi Amy a folyamatos töprengésbe, készenlétebe helyezkedő szívek-lelkek-elmék egyike, aki egy-egy gondolatmenet végén velünk megosztható s meg is osztandó eredményre jut, lírai-bölcséleti összegeket tár, ha úgy tetszik, élénk.

A *Requiem élőkért* mégsem efféle összeg, nem egy periódus végének láthatóvá tétele — annál személyesebb, egyszersmind megrendítőbb, tragikusabb. Hadd bontsuk a cím jelentését, nem rekviem ez még voltaképp, s nem élőkért szól — hanem egy tőlünk megváló még élőről mond irgalmas-irgalmatlan, szenvedtető hírt. „Az ajtó mögött küzdelem. / A szomszéd szoba majdnem szentély. / Ismerkedik a hangtalannal. / Az a haldokló majdnem angyal.” A költeményben az utóbbi sor elérzékenyülése szinte visszaharapódik, ez már a magánszférába hívna; s fontosabb viszont, hogy abban tudatosodjunk, ezt az angyalt egy másik pusztítja, gyűri alá, a birkózás kerete haláltusa, melyben a „másik” angyal: „Kezgyetlen angyal, húst eszik, / és visszalöki a csontokat. / Jegyezd meg, végül csont marad, / mikor az angyal jóllakik.”

Károlyi Amy a hétrészes, hosszú költeményt ezekkel a képekkel tágítja, jövőbe-múltba, megindult-tárgyilagosan elvonatkoztatja a megvalósuló eseménytől, egyetemesíti — anélkül, hogy közvetlen szándékot éreznénk a példázattevésre. A megrendültség marad, a példázatbetétek, amelyek vannak, hogy beléjük fogódzni lehessen, csak fölerősítik az egyszerűség tényét, azt, esendőségünk szerint kapaszkodik a „drót-

kerítésbe”, mivel hogy a halódó testvériségben van velünk, közös „neki a menny itt van a kertben”. A gyászoló, a gyásznak elébe tekintő itt a különb, akit most azonosítunk-e vagy sem, a görög tragédia-hősnők hozzatásával áll és vár ez előtt a szoba előtt — tudva: „Sírj vagy ne sírj, / itt mit se számít”, tudva: „Sírj vagy ne sírj. / Ez itt a törvény”, sejtve, egyáltalán nem teátrális itt önbiztatásul kimondania: „Légy hős.”

Károlyi Amy, értői, tapasztaljuk, mindig is megrendítő józansággal, emberi fölfogáson szinte túlvívó mértékkel tekintti ittlétünket, s ez nem belenyugvás, inkább az élet kivételes, elmélyült „tudásából” fakad. Ez irányítja, vagy „kedvezi” viszonyát az őt körülvevőkhöz, s az azokon túllelvőhöz. Az ő bölcselete szerint „Nem büntet Ő, csak megváltoztat. / Nem bosszúálló, csak könyörtelen. / Isten nem kicsinyes.” Első szóra megdöbbentő gondolatmenet, nem tagadhatjuk. De elmélyülve Károlyi Amy kapcsolódó gondolatköreiben, úgy tetszik, ez nem végzetes szkeptizmus, sőt — Károlyi Amy minden megnyilvánulása, gesztusa, látszólagos hátrálása átszöve bizakodással. Az egyes iránt, a mindenség iránt, a tökéletes s a kezdetleges iránt. Ha ebből derü nem fakad is mindig, gyöngédség, megértés igen. Károlyi Amy nemcsak egy összegbe ágyazva érzi magát, hanem az azt körülvevő hitbe is. Ennek a hitnek az evilági jószágon túl most a „Majd másképp létezünk” a summája.

Ha Károlyi Amy itt-ott *megbotránkoztatónak* érezné magát, nem volna igaza. Verseit olvasva, a *Bezárt ház* bölcsességét igenelve-tanulva inkább az a sejtésünk támad: ő úgy visel, viselkedik, ahogyan már csak réges-régi evidenciákat, mértékeket tudók képesek, ahogyan az erendődő gondolkodók, viszonykeresők, odaadók s befogadók érzékelik, értik s beszélnek ki a világot, véges és örök pályák lényegét. „Istennel találkozni egyszerű/Istennel találkozni bonyolult/vízzel találkozik, aki vizet iszik / vízzel találkozik a vízbefült” — ennek tanulásában föloldódni, Károlyi Amy értelmezésében, a költészet szféráját elhagyva, az esendően erős ember tanúsága, „túl az ember széteső személyén”.

Kalász Márton